

Турбо

"Турбо" е първата самостоятелна изложба в галерийно пространство на младия френски артист Батист Дебомбур¹, познат на българската публика от френската изложба, гостувала в СГХГ през 2006, "Virus! Virus!". Дебомбур избира Сараево за място, тъй като този все още силно разрушен от войната град за него се явява символ на един особено характерен аспект на човешката природа. Изложбата по-късно ще бъде показана и в парижката му галерия.

Спомняте ли си турбо-"външата" от 80-те, белязала по невъзможно начин индустрията, а впоследствие и цялостната културна ситуация на Западна Европа? Вещицата по-вероятно е отначало да свържете това "понятие" и възпроизведения от него тотален ефект с някои нововъведения в автомобилната индустрия, по-точно с изобретението, дало допълнителна мощ на болидите от Формула 1, а впоследствие внедрено и в повечето моторни превозни средства. Еуфорията е толкова голяма, че се стига дотам турбото да се постига посредством имитация - допълнителното тунинговане на машината цели възпроизвеждането на по-голямо звуково, а оттам и въображаемо усещане за действителна физическа мощ. А за това невъзможно указва и прилежащата към конкретното превозно средство "етикети"... Ако си спомняте, в един момент тази придобивка се превръща даже в неотделима характеристика на други, съвсем различни по своето предназначение артикули, най-вече от модната индустрия. Въобще, през 80-те и 90-те турбото намира адекватен начин да се наложи и като модел на поведение, като успешен способ за себеутвърждаване, като алтернативен метод да бъдеш "повече". В един момент този адресиран по своята същност начин да бъде, тоест да тържествува над околните, става отличителна черта и на един феномен от източноевропейски произход - комунистическия и много охулен продукт турбо-фолк музика, вирещи предимно из региона на Балканите.

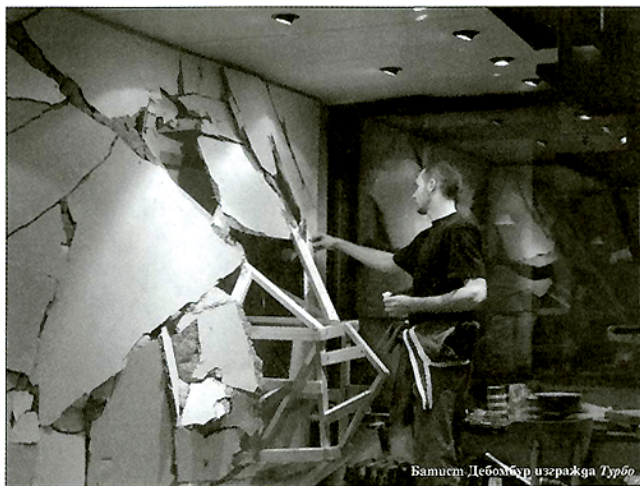
Батист Дебомбур е млад френски артист, който очевидно е силно провокиран от тази субкултурна ситуация, въпреки че маниер на поведение, локализиран точно в тази част на Европа. Експериментът му с интригуващ, тъй като по този момент местните артисти, преставащи да се обвързват внимателно на феномена, тоест, заели се да го анализират и интерпретират, са по-скоро изключение. Случаит е още по-любопитен, тъй като това регионално явление е разглеждано през призмата на западноевропейската културна парадигма. Чрез зачерпването си с толкова непознат кошкетек, Дебомбур рискува до голяма степен да попадне в левкавия капан на класицизма. Вещицата, оказва се, че проблемът е повече от благодатен, тъй като се занимава предимно с модели на поведение, при това от хибридно естество. А онова, което конкретно привлича Дебомбур като артист, е "памосът" на човешкото поведение. Според артиста, сам по себе си този патос изразява нещо, присъщо за мисловната и поведенческа природа на целия човешки род, тоест далеч надхвърлящо пределите на локалното. Това е желанието да бъдеш, да се промениш чрез въживяването в различна ситуация, чрез въживяването в чужда "кожа", чрез "тунинговане" маниера на поведение.

Както е известно, турбо-фолк музиката се заражда в страните от бивша Югославия и до известна степен има отношение към ситуацията около Войната, белязала по особено брутален начин съвременната история на бившата социалистическа страна. На практика се получава нещо от сорта на "Любов по време на холера" - страстите, провокирани от турбо-фолка, се разгарят особено силно по това време, като че ли за да вървят сила и настропие на потърпевшите страни. Още повече, че тази музика минава безпречливо границите на волювата по онова време държава, напомняйки им по парадоксален начин за времето, което са били едно цяло. Или, както е заявил един търговец на турбо-фолк музика от времето на войните, "за изкуството няма граници". Самата турбо-фолк музика е странен хибрид между местни балкански и ориенталски ритми и орнаментика и възмущавани от западната поп и електронна музика елементи на техно-биъта. Тоест, регионалният момент е запазен, но към него компенсаторно е прикачено мощното, утвърждаващо "турбо" звучене. Турбо-елементът се явява един вид "тунинговане" не само на локалния музикален продукт, но и на определен аспект от масовата култура, привличайки ги към полето на актуалното западноевропейско звучене и поведение. Тази "гранична" форма, макар и широко възприета от масите, възбужда голямо колебание справедливо възражения от страна на интелектуалците. Обвиненията са за пошлост, повърхностност, несприетно поведение (най-вече заради твърде раззолотените небуци), за обективизиран кич и прочее неславави определения.

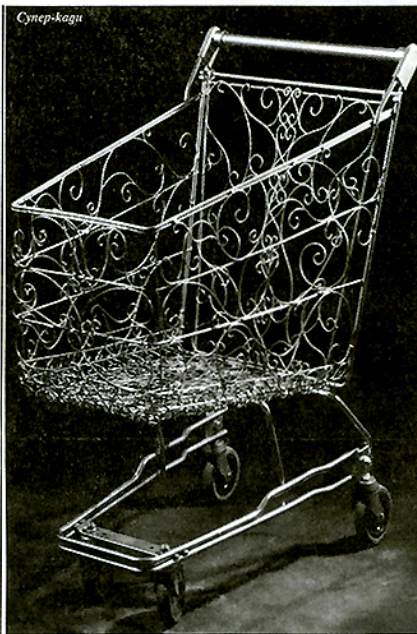
Особено драгично за френския артист в този кошкетек е направителното машинско поведение - основен модел за подражание, очевидно все още много актуално за региона на Балканите. Правото на по-силния индивид се дефинира от притежанието на атрибути, които се характеризират с по-голяма мощност и блясък. Въобще от неколкото пъти си пребивавания на Балканите Дебомбур открива, че демонстрацията тук в повечето случаи са от най-низши порижд, а "турбото" става неотменен моден "аксесоар" на новия тип боамаши. В проекта си първоначално Дебомбур е провокиран от следния парадокс - от една страна са налице пораженията от предишния режим, и от друга - повсеместно възприетото от населението "западно" поведение, даващо изолаторно усещане за "вървене в крак" с времето. Това на първо следящо подражание, според автора, е подвъзпитателна кришка към западното общество.

Както самият артист подчертава, работите му винаги са развити спрямо определен контекст. Фокусът на интерпретация в настоящата, първа самостоятелна изложба на Дебомбур в Сараево, е това "лъжкарско" турбо поведение, което артистът обаче поставя в работата си под въпрос. Вероятно онова, което го е пласнало към подобно разсъждение, е развитието на един нов под-жанр, чието най-типично проявление е музикалният идол на България от ромски произход Азис, който е трансформирал вида си до неузнаваемост. При него женското начало е водещо: певецът е сложна имплантация на определени места, гримът и гардеробът му са определено женски и забележително нивни, косите са платинови руси. Тоест, ситуацията основно е променила своя знак, от което френския артист е провокиран. Дебомбур е в стихията си - принципът, към който се прицелва в някои от последните си работи - разрушението и опит за възстановяване (продукт на човешките грешки), е налице и тук. Като резултат, инсталацията му притежава изключително мощно присъствие - стената на галерията е избита отвътре в турбо напора си да "съществува" по-осезателно, но от това напрежение тя е неопортативно пропукана. Изглежда, че опитът за основна подмяна на идентичността в повечето случаи се оказва особено болезнен.

Батист Дебомбур все още не е навършил тридесет години, но портфолиото му вече съдържа внушително количество значими проекти. Интересно е при него е, че освен заниманията му с пластични изкуства, той е зацел-

Батист Дебомбур изгражда Турбо

Супер-кари

тил и бакалавърска степен по история на изкуството. След като през 2001 завършва национално то училще по изцни изкуства в Лион, получава диплом и от Высшия институт по изцни изкуства в Париж (Beaux-Arts de Paris), където специализира скулптура при артисти от ранга на Клод Левек, Жан Лок Вилмо и Франсоа Роше². Отначало Дебомбур избира този профил, понеже е убеден, че "диалогизирането" на конкретен концепт в приимерното пространство обективно интригува повече, а оттам и потенциалът му да поражда по-силно емоционално въздействие. Целта му вероятно е да ангажира емпатично настроеното си съзнание, което автоматично да се занимава с раздаването на поредната "загадка". Този старателно обособен избор е продуциран от факта, че Батист е особено чувствителен към проблемите на съвременното общество. Авторът смята, че изложената чрез и в пространството артистична позиция успява да посреднич по особено сполучлив начин между обществото и неговите му проблеми - по-конкретно икономическите и социалните.

В практиката си авторът многократно е бил изкушаван и от възможността да се намесва както в пространството, така във възпитаваното ни през годините разбиране за нещата. Произвешението му "Алеся" представява изключително красив "резбован" омар в храмово пространство. Работата е там, че той е сълюбен от блестящо бели полиетиленови опаковки, в които обикновено се поставя особено чувствителната "бяла" или "черна" техника. Той използва същите опаковки и за "въживяването" на цяла стая, понеже материалът е температурно - и звуково изолатор. Средата по-скоро провокира алозии в интериора на космически кораб, така, както обикновено си го представяме.

За него тази вакуумна опаковка, създадена, за да обеме "празното" пространство около обекта, също е вид скулптурна проекция, взаимодействие между предмет и среда.

От позицията си на артист, Батист често подлага на съмнение информацията, която даден предмет или материал, по всеобщо мнение, носи. Понякога използва обикновени консумативи, чрез които създава съвсем различен вид отношение. Това могат да бъдат коктейлни сламки, с които заради повърхността, бъркалки за кафе, с помощта на които прещъдзва интериорна визия за бар. Много сполучлив е писоарът му по Дюшан, изграден от конструкторски елементи "Адео", който е монтиран в истинска тоалетна в една парижка фондация. Обект на интелектуална кражба стана и неговото "Супер-кари" (количка от супермаркет), което той украсява с барокови орнаменти и боядисва в златно. Колекционерска страст притежва и никелираният му "мотор", "обезкостен", както се казва, от нагаи крадци на уличата.

Вещицата, почти всички негови проекти са обвързани по един или друг начин с конкретен аспект от човешките взаимоотношения - с нашите стремежи и въждания, с балансите ни по някакви фиктивни реалности. Но най-вече го занимава "малантът" ни постоянно да грешим, при това точно когато сме най-убедени в своята правота, когато сме най-сигурни в резултата от добрите си намерения, и всичко това докато грядат визии за светла бъдеще. Илюстрация на този му интерес са например неговите мебели - обикновени малашени и много евтини (като живота на хората от предрарията), които той натрошава, след което възстановява. И всичко това постига със завидно търпение и методичност, често отнемаше цялото му време.

Въпреки че определя себе си като "работник", резултатите от неговия труд са винаги многопластови и интригуващи, а въещицата е доста естетизирана (въпреки първоначалното му намерение). В повечето случаи артистът си взаимодейства с различни институции, тъй като държи особено много на социалния контекст на работите си. Впечатлени от идеите му, в много от проектите му фигурират имената на фабрики, които доброволно сътрудничат със свои артикули или пространства. Освен производствелите (на автомобилни части, печатници, издавачи популярните за всяко домакинство каталози "Пролет-Лято" и т.н.), в проектите му като спонсор или поръчител се е включвала църковна институция, жена - швейцарски шампион по културизм (Дебомбур "инсталира" новия стапон върху пиедестал по класически образец), а в последния му проект - киноскип, който иска да наречи в неговата помощ филм за рали, в което участва автомобилите, задвижвани само от две предни колела (метафора на ситуацията в социума).

Зад подобни артисти обикновено "стои" и сериозна галерия. В случая, Дебомбур е едно от младите имена в една такава - в престижния район "Марс" в Париж, където са разположени повечето частни галерии за съвременно изкуство. Там му предстои поредна самостоятелна изложба, за която артистът особено усърдно се готви. Заради ней въздържателят Батист Дебомбур е изпушил внушително количество цигари - не за друго, а защото му трябвават факове за новия проект...

Надя Тумова

¹ Работите на Baptiste Debonbour могат да се видят на уебсайта на галерията в Париж, за която отговаря работи: www.patriciadorfmann.com.

² За нашия кошкетек и разбирането е необходимо да се уточни, че там тази специалност преподава концептуално изразено на всяка една форма и медия, развити в различни свои аспекти във времето и пространството - интериорно или екстериорно, без непременно да се занимава с класическите измерения на скулптурата (бюстово или фигурално изображение, или просто "композиция" от елементи), нещо, което е все още особено актуално като съществуване и формално изражение на жанра у нас.